

УДК 338.483.13:392.72(477)

Христина Лешко

*викладач кафедри економіки та менеджменту,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

Олена Валігун

*викладач історії та філософії,
Львівський професійний коледж готельно-
туристичного та ресторанного сервісу*

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ЇЇ СУЧАСНИЙ СТАН В УКРАЇНІ

Вступ. Готельне господарство є одним з основних чинників формування потужної туристичної індустрії країни, інструментом збільшення внутрішніх та міжнародних туристичних потоків, складовою частиною туристичного іміджу України.

Виникнення перших закладів розміщення у IV тис. до н.е. пов'язують з потребою забезпечити подорожніх місцем для ночівлі, харчування та відпочинку. Заклади гостинності були ще у XII–XIII ст у Київській Русі в період розширення зовнішніх зв'язків із країнами Середземномор'я, Балтики, Західної Європи. На чумацьких та торгових шляхах України послуги гостинності надавала корчма або шинок, у якому можна було поїсти, випити алкогольних напитків та переночувати, це було місце розваг подорожніх. Ще одним вагомим поштовхом було затвердження на Русі християнства, адже на території Давньоруської держави були релігійні центри, такі як Софія Київська, Києво-Печерська лавра та Почаївська лавра, які часто відвідували прочани, під час паломництва вони шукали притулок у приміщенні – церковному гостинному дворі.

На сьогодні готельна інфраструктура України не може задовольнити попит готельних послуг ні за якістю, ні за кількістю, тому що матеріально-технічна база більшості готелів перейшла нам у спадок від Радянського Союзу, є застарілою та не відповідає

загальновизначеним нормам міжнародної стандартизації. Проблематика стану та розвитку готельного господарства в регіонах України на сьогодні є досить актуальною. Особливо це стосується областей, де зосереджені значні історико-культурні та природні ресурси, до яких саме і належить Львівщина. Це і зумовлює актуальність і важливість обраної теми.

Мета – проаналізувати історію формування готельного бізнесу на території України та її сучасний стан.

Результат дослідження. Завдяки прекрасному географічному розташуванню, через Київську Русь проходило багато торговельних шляхів. Це сприяло появі спеціалізованих закладів розміщення іноземних торговців, які отримали назву – гостинний двір, на той час це були своєрідні готелі з високим рівнем комфорту.

Слово «гостинність» (фр. hospice) – притулок подорожніх, благодійний дім. Термін «гостинність» введено 1982 р. на конференції національних асоціацій готелів і ресторанів ЄЕС.

Зважаючи на прадавню історію готельної справи у світі, на території сучасної України формуються такі готелі: «Європейський», «Малороссия». «Дрезден», «Россия», «Петербургская», «Английская», «Лувр», «Лондон», «Рим», «Неаполь». Згодом розквітають нові готелі «Інтуристу»: у Києві – «Либідь» і «Братислава», у Харкові – «Інтурист» і «Мир», у Львові – «Дністер», в Ужгороді – «Закарпаття», в Одесі – «Чорне море», у Запоріжжі – «Запоріжжя», у Полтаві – мотель «Інтурист», у Чернівцях – «Черемош», у Херсоні – «Фрегат».

Коли будували гостинні двори, дотримувалися певних вимог, а саме вони мали мати великі розміри, ізольованість та самобутність, а також відповідні приміщення для здійснення комерційних операцій. Тож у такому закладі поєднували мебльовані кімнати, торговельні ряди, крамниці, складські приміщення. Такий тип засобу розміщення мав вигляд чотирикутника. По його периметру розміщували торговельні та складські приміщення, двері та вікна яких були звернені в бік внутрішнього двору. Назовні виходили лише стіни. Заклад огорожували парканом, баштами, в'їзними воротами та зачиняли на ніч. Згодом, у XVIII–XIXст., внутрішнє планування гостинних дворів зазнало певних змін. Заклад нерідко вже мав два поверхи. Всередині гостинного двору був ринок, де відбувалася торгівля з возів. Вікна та двері крамниць вже були звернені не всередину

внутрішнього двору, а назовні задля того, щоб кожен потенційний покупець міг бачити товар [1]. Іноземних торговців заселяли за національною ознакою. Для чумаків і дрібних торговців із невеликим рівнем достатку осередком гостинності була корчма, де подорожній міг отримати нічліг та харчування.

Як правило, корчма складалася з двох частин: приміщення для харчування та ночівлі. Перше з них також поділялося на два приміщення – в одному був шинок із прилавком, в іншому – кілька столів, за якими відвідувачі могли відпочивати та розважатися. У містечках та великих селах діяли корчми із заїздами. Такий тип корчми мав свою специфіку планування: посеред фасадної стіни був в'їзд у підсіння, це був коридор зазвичай у формі брами, що проходив через усю будівлю, а по боках були розташовані кімнати для приїжджих, корчма та оселя власника закладу [1].

У період XVIII ст., після остаточного приєднання України до Російської імперії, починається будівництво поштового тракту від Москви до Києва з поштовими дворами та станціями, що одночасно виконували функції закладів розміщення [2].

На території західної України перший готель було споруджено у Львові 1785 р., зараз на цьому місці знаходиться Музей етнографії. Згодом, 1804 р., у Львові на площі Міцкевича було відкрито ще два готелі – «Європейський» та «Французький» [3]. Чи не найвідомішим готелем у місті став готель «Жорж», збудований 1796 року, який тоді називався «De La Rus», через деякий час перейменований за іменем одного із засновників Жоржа Гофмана. У закладі працювало 93 номери, 34 з яких були розраховані на заможних клієнтів, а тому були обладнані відповідно до європейських стандартів [1].

Серед інших відомих готелів Львова можна виокремити «Англійський готель», відкритий 1840 р., який містив 100 номерів. У 1888 р. будівлю готелю розібрано і заклад переміщено на вул. Карла Людвіка, № 21, сьогодні проспект Свободи.

Готель «Гранд», відкритий 1893 р., – один із найбільш розкішних у місті. Готель містив 48 номерів, ресторан, вирізнявся оригінальною архітектурою, інтер'єр виконано в необароковому стилі [2]. Також можна назвати львівські готелі, що вирізнялися комфортом на тлі готельних підприємств міста – «Народна Гостиниця», «Європейський», «Краківський», «Французький», «Центральний».

Заклади розміщення Києва початку ХХ ст. згідно з розташуванням і категорією клієнтів, яких обслуговували, умовно можна поділити на чотири категорії: фешенебельні, готелі середнього класу, готелі, розміщені поруч з вокзалом, і мебльовані кімнати, «подвір'я», постійні двори [2].

Сьогодні готельний бізнес переживає не найкращі часи, анексія Криму, війна на Донбасі, карантин і відповідно економічна криза стали основними причинами зниження потоку туристів в Україну. Унаслідок пандемії готельєри, щоб мати змогу працювати, скоротили від 40 до 70 % персоналу. Тобто можна сказати, що всі готелі скоротили більшу частину свого персоналу. Хоча є і такі готелі, які не витримали важких часів і закрилися. Щоб вижити, готелі були змушені віддавати якісь свої приміщення під інше використання. У цей момент якраз вийшов закон про регулювання азартних ігор і лотерей – і багато операторів цього ринку прийшли до готелів, бо цей закон пов'язав певною мірою ці дві галузі. Цей феномен дуже легко пояснюється: заміські готелі не лише утрималися на плаву, вони дуже добре заробили. Так, 93 % готелів або ледве досягнули того ж показника, що в 2019 році, або він знизився, і то критично. А 7 % готелів – це заміські, показали значне зростання прибутку [4].

Відновлення готельної індустрії залежить від спроможності контролювати пандемію та макроекономічної ефективності політики, що проводять державні установи для посилення загального економічного відновлення.

Україна як унікальна країна з особливим природно-кліматичним потенціалом у перспективі має всі ресурси для підвищення конкурентоздатності економіки на основі використання її культурно-природничих можливостей. Щоб задовольнити всі потреби туриста, відпочивальника, бізнесмена, потрібно забезпечити комфортність його проживання, високу якість обслуговування, тобто створити атмосферу гостинності.

Ключові слова: гостинність, гостинний двір, корчма, готель.

Список використаних джерел

1. Пандяк І. Історія становлення готельної сфери в Україні / Пандяк І. // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29, ч. 2. – С. 178–184.

2. Сайт TextBook.– URL: <https://textbook.com.ua/turizm/1473453516/s-3?page=1> (дата звернення 15.09.2021).
3. Пандяк І. Особливості розвитку сфери гостинності у місті Львів в Австрійський та Австро-Угорський періоди (1772–1918) / Пандяк І. // Вісник Львівського університету. Серія географічна.– 2013.– Вип. 43, ч. 2.– С. 255–262.
4. Сайт zaxid.net.– URL: https://zaxid.net/statti_tag50974/ (дата звернення 15.09.2021).